

NOV SIJAJ VICTORIE

Avtor: Tomaž Vesel

Vsak avtomobil ima svojo zgodbo, ki je ob nakupu, naj bo novega ali starega vozila največkrat niti ne poznamo v celoti. Še toliko bolj, če je avtomobil del prelomnih časov v zgodovini avtomobilizma in nema priča burnih dogodkov prejšnjega stoletja. Vsako takšno vozilo skriva nešteto pogovorov in doživetij na skrivnostnih poteh, ki jih je prevozilo. Teh nikoli ne bo mogoče razkriti v celoti, nekaj pa jih morda lahko zaslutimo, če si vzamemo čas za raziskovanje njegove usode.

Pred leti me je pritegnila misel, da bi si omislil vozilo iz zgodnjega obdobja razvoja avtomobilov. S svojo klasično obliko me je pritegnilo nekaj vozil iz obdobja 30-tih let prejšnjega stoletja. Priložnost se je kasneje ponudila sama od sebe - z informacijo o možnosti nakupa takšnega vozila daleč od Slovenije, in sicer v Urugvaju. Čar globalizacije, nekaj iznajdljivosti ter seveda prgišče dolarjev in Ford Model A Victoria, letnik 1931, je bil na poti na drugo celino. Preden je vozilo zapeljalo na slovenska tla, je bilo dovolj časa, da se preko kontakov s prejšnjimi lastniki poglobimo v njegovo osebno zgodovino. Victoria je bila kot novo vozilo kupljena v ZDA z vso takrat dostopno dodatno opremo, vključujoč dodaten par rezervnih koles, kar je bilo nujno potrebno za prostrane, a slabo vzdrževane poti po prostranstvih velikega posestva v lasti potomcev švicarskih imigrantov v Urugvaj konec 19. stoletja. Ti so ustanovili posebno kulturno enklavo na jugu države, imenovano Nueva Helvia, ki obstaja še danes in preseneti vsakega obiskovalca, saj gre za kopijo alpske kulturne krajine, kar je zadnje, kar bi pričakovali v južnoameriški državi. Avtomobil je bil vseskozi v lasti ene družine, namenjen pa je

bil prevozom družinskih članov v glavno mesto, saj drugih povezav ni bilo. Skupaj z avtomobilom smo pridobili tudi popolno dokumentacijo o lastništvu vozila in celo o prvem nakupu. Iz starih notarskih zapisov je mogoče razbrati celo razloge za prenos lastništva z enega člana družine na drugega. Šele zadnji je tako moderen, da o razlogih seveda ni mogoče razbrati prav nič, kar tudi sicer velja za te t.i. moderne čase.

Model A je bil v času svojega nastanka nedvomno moderno vozilo. Ves avtomobilistični svet je leta 1927 upiral poglede proti tovarnam Forda v ZDA, ki so za pol leta ustavile proizvodnjo do tedaj naj uspešnejšega modela T. Pločevinasta Lizika se je selila v zgodovino, saj je bila 19 let nespremenjena, konkurenti pa so jo že davno povozili. Delovni naslov Fordovega projekta Model A je postal ime novega vozila, ki je v prvih dneh predstavitev po ZDA sprožil pravo evforijo. Pred prodajnimi saloni je množice morala obvladovati celo policija. Takratna reklamna akcija tovarne je v zgodovini avtomobilizma pogosto navedena kot najuspešnejša, saj je v prvih dveh dneh novo vozilo hotelo videti kar 10 odstotkov vse populacije ZDA, v dveh tednih pa so prejeli 400.000 naročil. Prvi avtomobili pa so bili statusni simbol, kljub temu, da to niso bila najdražja vozila v tistem času. Ford je namreč spretno poskrbel, da so prve primerke dobili slavni kupci, kot takratne filmske zvezde.

V avtomobil je bil vgrajen stransko krmiljeni štirivaljni vrstni motor, ki je imel pri skupni prostornini 3285 cm³, moč 40 KM in to pri 2200 vrtljajih v minuti. Moč se prenaša prek diskaste sklopke in tristopenjskega menjalnika na zadnjo os. Kolesa z žičnimi naperami

imajo mehanične zavore. Kupce je presenetila hitrost vozila, bilo je skorajda pol hitreje od prejšnjega modela (do 100 km/h) in imelo za takratne čase izjemne pospeške, ki jih ni zmogla večina takratnih šest ali osemvaljnikov, ki so bili bistveno dražji. Dobre tehnične lastnosti in tudi estetika vozila je bila formula uspeha tega modela. Na začetku osem različnih izvedb modela A, ki so bili vsi dobavljivi v štirih osnovnih barvah in bogata osnovna oprema so bili glavni prodajni aduti po vsem svetu. S tem modelom je Ford po prodajnih številkah močno premagoval največjega tekmeca Chevroleta vse do finančne in gospodarske krize leta 1929, ki je prodajo tega modela zmanjšala za 23 odstotkov v prvem letu po borznem zlomu. Se vam ne zdi, da se zgodovina res ponavlja? Odgovor je bil še večja ponudba različnih karoserij in takojšen poseg v ponudbo opreme vozila (premično vetrobransko steklo, luči v notranjosti vozila, usnjeni sedeži,...) ter izboljšanje videza (višja maska hladilnika, jekleni okrasni deli,...). Tako nastane tudi izvedba za takratnih 600 USD s poimenovanjem Victoria, ki pomeni prvo netehnično poimenovanje vozila, s katerim so poskušali vozilo približati kupcem (vsaj v Kanadi in Avstraliji jim je to nedvomno uspelo). Ime so uspešno nosili tudi drugi modeli v petdesetih letih in tudi sedaj pri modelih, ki pa pri nas niso naprodaj. Ta izvedba Modela A je tudi pri zbirateljih precej redka, saj je bila v prodaji zgolj eno leto. Tovarna je morala takoj reagirati na poteze konkurentov in že v letu 1932 je Ford predstavil nov avtomobil V-8 v nizkocenovnem razredu in zopet zasenčil konkurenco.

Kljub temu, da so Model A izdelovali samo štiri leta, so ta vozila med ljubitelji in zbiratelji zelo pogosta. Razlogov je verjetno več, prevladuje pa dejstvo, da so Model A izdelovali tudi v Angliji in Nemčiji, od koder je nekaj avtomobilov prišlo tudi k nam. Eden

od njih se še vedno vozi po cestah okoli Šentjurja pri Celju. Za večino Modelov A v Sloveniji stoji zbiratelj in ljubitelj teh avtomobilov Lado Čeh iz Slovenske Bistrice, ki je svoje znanje prijazno ponudil tudi tej Victori. Restavriranje vozila je bilo namreč svojevrsten izziv. Ne toliko stilski, saj se je sledilo originalnemu izgledu vozila v skladu s dostopnimi katalogi, vključno z barvo vozila in vsemi vgrajenimi nadomestnimi deli. Vsak "nov" starodobnik lastnika postavi pred posebno odločitev. Koliko natančno in temeljito se bo lotil njegove obnove? Kljub temu, da je bilo vozilo v solidni kondiciji, smo se odločili za popolno restavriranje in avtomobil v celoti razstavili ter obnovili vse od podvozja do karoserije in motorja. Praktično nič ni ostalo nedotaknjeno, pri čemer so bili vgrajeni nekateri novi deli (Model A ima okoli 6800 delov), ki jih ni bilo mogoče popraviti. Pri tem hitro spoznamo še drugi razlog zakaj so ti avtomobili med zbiratelji tako priljubljeni. Vsak rezervi del, ki ga potrebujete, je največ v dveh tednih v vaši delavnici, za kar skrbijo specializirana podjetja v ZDA in Nemčiji.

Do novega sijaja pa je bilo potrebno še veliko, veliko več, pa tudi presenečenj ni manjkalo. Tako se je pri prenovi lesenega dela karoserije pokazalo, da so pri izdelavi uporabili les od sodov v času prohibicije. Ukrepov v tako ekstremni obliki se mi ne bomo posluževali, Victoria pa bo kljub temu v novem sijaju spoznavala dolensko gričevje.

